

V torek,

četertek in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

Po pošti:

Za celo leto	9 for. 50 kr.
" pol leta	4 " 80 "
" četert leta	2 " 50 "
" mesec	— " 90 "

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 105.

V Celovcu v saboto 22. decembra 1866.

Tečaj II.

VABILO.

Ni dolgo, kar je „Ilirski Primorjan“ pisal, da laški časniki rastejo v Terstu iz zemlje kakor gobe po dežju. Koliko da hodi po našej slovenskej zemlji **nemških** časnikov, pričajo naše kavarne in gostilnice pa tudi še druge hiše dosti jasno. Le **slovenskih** časnikov imamo mi **Slovenci** le komaj za največo silo in potrebo. Kdaj neki pride tisti srečni čas, ko ne bomo mi Slovenci branili več ptujega prosa, svojega pa prepuščali vrabcem? Ravno zdaj se bliža spet novo leto in ponuja lepo priliko, naj Slovenci pokažemo v djanju, da smo se zavedeli slovenske zavesti in navzeli slovenskega duha. Slovenci popustite ptujo robo in poprimite se svoje domače! Nasprotnikov naših je grozno veliko, prijatelov in podpornikov naših pa je le pičla mera. Zatorej je pa za to malo peščico dolžnost tem večja in tem svetejša, naj si ti napenjajo vse žile in delajo na vso sapo.

„Slovenec“ sme reči, da je storil in delal, kolikor je le premogel. Po volji, ki se je od več strani glasila, začel je celo **trikrat** na teden izhajati in si priskerbel čisto nove pismenke, da bode na svitlo hodil v lepej, okusnej obliki. Tudi si je poskal novih in krepkih pomagalec, ki mu pošiljajo za vsak list **izvirne** dopise iz Dunaja, Prage, Gradca, Ljubljane in Karlovca

pa tudi dopise iz vseh pokrajin naše Slovenije. Ni nam žal po vseh teh darovih, po vsem trudu in prizadevanju, — naj pa tudi Slovenem ne bo žal po tistih goldinarjih, ki jih darujejo v podporo **edinega političnega časnika v slovenskem jeziku!**

„Slovenec“ ostane v duhu, kar je bil dozdej: branitelj in zagovornik slovenskega naroda in njegovih svetih pravic. Resnico bo godel na vse strani, akoravno dobi včasih gosli za ušesa: Pravica in resnica mu bode tudi zanaprej čez vse! Geslo mu bode: Vse za Avstrijo, pa tako Avstrijo, v kterej živajo vsi narodi enake pravice, kakor tudi vsi nosijo enake butare. —

„Slovenec“, ki izhaja v **torek, četertek in saboto**, velja:

Brez pošte za celo leto	7 gld. 50 kr.
" 1/2 leta	3 gld. 80 kr.
" 1/4 " "	2 gld. — kr.
" mesec	— gld. 70 kr.

Po pošti za celo leto	9 gld. 50 kr.
" 1/2 leta	4 gld. 80 kr.
" 1/4 " "	2 gld. 50 kr.
" mesec	— gld. 90 kr.

Prosimo prav lepo, naj nam **stari** prijatli in podporniki tudi zanaprej zvesti ostanejo, pa tudi **novi** naj se pridno oglašajo in sicer vsaj do **koneca tega meseca**, **pa v frankiranih listih. Božja pomoč!**

Vredništvo.

Družbin odbor.

Besednik.

Slovani — trpini!

(Spisal: D. Š.)

(Konec.)

Kdo je takrat Avstrijo rešil? . . . Slovani!

Da, da, ljubi Nemci, priznati morate, da je bilo sramotno, da je nemški parlament, ki je tako debeloustno svojo vsegamogočnost svetu oznanjal, da je ta roke križem djal in mirno gledal, kako so „barbarische Horden“¹⁾ nemško cesarsko mesto napadale in vzele! Da, da, sramotno je bilo, da je Spartak s svojimi sužniki z nemškimi državnimi komisarji ravnal kakor z učenčki; — da, da, sramotno je bilo, da so nemški — dobro si zapomnite: nemški častniki, poveljniki istih „sirovih trum“, te trume k napadu nagovarjali z besedami: „Tukaj se mora Slava nad Nemčijo maščevati!“ — da, da, sramotno je bilo, da je takrat Avstrija, ker je v veliki nevarnosti in stiski bila, in če le za en trenutek, hlinila se, da tudi ona ima slovanski patriotizem, ko je vendar tako hitro zopet pokazala, da je le nemškega diha navzeta, in še sedaj le Nemce in Madjare boža in gladi, za Slovane pa ne mara; — da, da, sramotno je bilo, da je nemški knez Windischgrätz, kteremu je nemški parlament zahvalno pismo poslal, poslanca tega parlamenta kakor potepuha in puntarja ustreliti dal! . . .

¹⁾ t. j. „sirove trume“.

Nemčija je bila na Dunaju zmagana. „Slava, Slava!“ vpili so serežani pri svojem posiljenem vходу na Dunaj, in celó gališki najzvestejši polkovi so v preroškem duhu zavpili: „Poljska še ni zginila!“

Velika, velika in strašna je bila tukaj zgodovinska sodba, faraonsko vaše ponižanje, hegemoni!

Vi ste hotli v imenu svobode Slovane sebi hlapce storiti — in ti hlapci so postali vaši gospodje v imenu reakcije!

Vi ste hotli v imenu prekucije narodnosti zatajiti; — in prekucija je zatajila vas v imenu narodnosti!

Vi ste hotli Slovane kot ničle k svojim nemškim edinkam privezati; — pa ničle so se sklenile skupaj, in so postale oklepi ali rinke na verigi, ktera vaše meso gloda! —

Ako bi bili zdaj Slovani hotli maščevati se nad Nemci za stoterne in stoterne jim storjene krivice — gotovo, sedaj bi bila priložnost bila!

Toda nikakor ne! Slava ni samo duh, kteri pokončuje; ona ima še mnogo in veliko storiti. Njen namen ni samo podirati, ampak tudi zidati. Ona mora novo vodilo na svet vpeljati, in prihodnjost je njena. Delajte in rogovilite zoper njo, vi nepravični Nemci in Madjari kakor radi, že velike takega je prestala, in tudi njej bo enkrat zora enakopravnosti zasvetila. Slovan trpi ponižno, pa ve, da ga njegova vera uči, da bodo ponižni povišani!

In kdo ve, ali ni morebiti božja previdnost v našo roko položila prihodnjost vašo, Nemci? Grki so bili močen narod, in so svet premagali; — prešli so: premagali so jih Rimljani! — Rimljani so kraljevali nad

Vzajemnost slovanska

ni več prazna beseda. Zrinskova svečanost v Zagrebu, kakor jo časniki popisujejo, bila je glasna priča, pošlatljiv dokaz, da se Slovani ljubijo od Karpatov doli do jadranskega morja in Soče. Naj bi ta ljubezen vedno tesnejše nas vezala! Pravo veselje je za nas, da so Slovenci v tolikem številu Hervate obiskali — Hervate, ki so poklicani, ako le hočejo, avstrijskim Slovanom pot odpreti do rešitve. Nič manjše ni veselje slišati, da so tudi Slovaki svoje zastopnike v Zagreb poslali k omenjeni slovenosti. Slovaki — v Zagrebu! Te dogodbe bi ne smeli pozabiti Jugoslovani, zlasti mi Slovenci ne. Slovaki kažejo veliko sočutje do Jugoslovanov: Njih časnik „Peštbudinske vedomosti“ rad govori o zadevah jugoslovanskih. Ko se je po Avstriji razglasilo, da hočemo Slovenci vsi v eno edino skupino po narodnih mejah zedinjeni biti, bili so tudi Slovaki branitelji naše pravice; kajti „Pešt. vedom.“ so večkrat rekly: „Pravda, že (da) je tažko, keby tak zostalo i na dalej, jako doteraz stavaly obstojateljstva, Slovincem pod vlivom šiestich pre nich nepriaznive zorganizovanych snemov (zborov), zabezpečit svoj život.“ Tudi njih slovnica se rada ozira na Jugoslovane. Zato je n. pr. mesto prejšnjega „kdo“ začela pisati „kto“ ter pravi: „Slovaci tatranski skutočne „kto“ vyslovuju. Rusi a Poliaci maju tiež (tudi) „kto“, Juhoslovania

vsem svetom; ni ga bilo naroda, njim enakega; — prešli so: premagali so jih Nemci! — Nemci gospodujejo sedaj nad Slovani; — kaj se lahko prej ali slej zgodi? Da bode tudi Slovanom enkrat Bog pravičen! Vsaka reč le nekaj časa trpi. Kadar je méra polna, — — —

Zatorej Slovani, trpini sicer bili smo, in smo še zdaj; pa ne obupajmo! Tudi naše rane začenjajo celiti se. Naj sovražniki naši zoper nas počenjajo, pišejo, govorijo, sklepaajo in delajo, kar jim je ljubo; ne obupajmo, zakaj prihodnjost — ta je naša!

Naj neumneži na glavo si postavljajo lasenke svoje, naj se nad nas vzdigujejo, in stopajo na celo grmado vatel visokih nogovic — vendar ostanejo, kar so; in prihodnjost — ta je naša!

Naj bomo še tako razkosani in nesložni, vas vendar ne zavidamo za vašo edinost, in če bi tudi močnejša bila, kakor pajčevina tribarvnega bandera vašega; zakaj prihodnjost — ta je naša!

Naj bomo še tako podjarmljeni, vendar vas ne zavidamo za vašo svobodo: zakaj pravični cesar naš je rekel nam in vsem; „Enaka bremena, enake pravice“, in zlate te besede se bodo vresničile; zakaj prihodnjost — ta je naša!

In ako ravno je veliko naših sinov mrtvih še ter zoper lastni narod svoj divjajo; vendar vas ne zavidamo za življenje vaše, in ako bi neumrljivo bilo; zakaj prihodnjost — ta je naša!

„tko“, teda vöbec „t“ a nie „d“. Ale je to aj (i) celkom prirodzene, bo sa (se) „k“ pred „d“ ani vyslovit neda.“

Za nas Slovence ima še ta le prilika posebno važnost, da Slovaci (nam enako) svoj jezik „jazyk slovensky“ ali „slovenčina“ imenujú! Od Karpatov torej do morja jadranskega sega tisti toliko zaničevani jezik — „slovenski“! To ni kar si bodi! Ko bi iz enakosti v imenovanju vzrastla tudi enakost v pisanju, tako bi „jazyk slovensky“ čudno moč dobil. Kdo ve, ali bi se Madjari, ki so kakor sovražen klin med Slovake pa Slovence zasajeni, še dalje „slovenskemu“ duhu zoperstavljali? Ali bi jih le-ta počasi ne prešinil, kakor voda suho gobo? — Pač vredno je, da se Jugoslovani a vzlasti mi Slovenci z našimi Slovaci bratimo ter složno do knjižne ednosti stopamo. Res da je do edinega jezika, „slovenskega“ med Slovaki in Slovenci še precej dolga pot, vendar ni presterma. Slovaški učenjaci niso tako termasti, kakor nekteri na južnem polju, oni se dajo podučiti in prepričati, kaj je lepši in pravilnejši, ter pravijo „obecná mluva za nahlady tychto panov bojuje, ale važnejšie dôvody, zda sa mi, sú proti nim.“ Pri njih ni samo „obecná govornica“ v veljavi, ampak tudi „važnejši razlogi.“ Med te štejejo občno korist, občno dobro: „Len majme všetci (vselej) všeobecné dobré pred očami!“ S takimi učenjaci bi se dalo brez dvombe kaj dobrega za knjižno zedinjenje dognati. Sami od sebe so že činili velik korak južnim Slovanom naproti. Njih slovnica stoji nekako v središču med češčino in jugoslovanščino. Kaj bi še le bilo, ako bi jugoslovanščina prijateljsko približanje vernila? Svetujemo tedaj Jugoslovanom počastiti Slovake z mnogobrojnim pohodom o priložnosti kake slovesnosti ter jim naznaniti, da želijo z njimi tudi v knjižnem jeziku edini biti. To bi bilo seme! Kaj bi sčasoma iz njega prirastlo, ako bi mu z ljubeznipolno vzajemnostjo vedno prilivali, sam Bog ve! „Stokrate jsem mluliv ted' už s křičim — K vám v rozkydani Slavovi! — Bud'me celek a ne drobtové!“ (Gl. „Slavy dcera!“)

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju → Deželni zbori.) Tudi ogrski zbor je že končal razgovor o zadnjič omenjenej adresi in sprejelase slednjič, vsa tako kakor jo je odbor priporočil, ako lih je mnogo poslancev bilo proti osnovi, posebno srbski in romanski. Svetozar Miletić je prvi govoril zoper adresu in sicer se stališča različnih narodov ogrskih; on hoče pred vsem, da se enakopravnost ogrskih narodov tudi v adresi potrdi, ker misli, da bi drugači nikakor ne bilo mogoče ogrske dežele pomiriti, in proročuje, ako se to ne zgodi, ogrskemu kraljestvu osoda poljsko. Deák sam mu je odgovoril, ali jaz mislim, da jo je jako slabo zadel, ko je začel kot prvi Madjar razsojevati pomen „trojedne kraljevine“. — Hrvatje naj si prav dobro zapomnijo, kako Madjari o njih pravu mislijo. Na koncu adrese, kjer se govori od ogrskega naroda, predlagal je srbski narodni general, poslanec Strati-mirović, naj se postavi „ogrski narodi“ mesto „ogrski narod“, podpirali pa so ga Srbi in Romani posebno Milutinović, Popović, Goždu, pa vse je bilo zastoj. Sprejela se je adresa, kakor jo je adresin odbor osnoval, Madjari pa so pokazali s tem, da jim je malo mar, ako so različni narodi ogrski zadovoljni ali ne, samo da se jim le vresniči njih najgorečnejša želja, to je, da se zopet vpeljejo postave od leta 1848, ktere pa niso, kakor je znano, nikoli še v resnici vpeljane bile. Pa tudi vlada, ki je do zdaj tako prijazno delala z Deákovci tudi ona se je zdaj nekako spremenila v svojem namenu. To nam jasno kaže nek sestavek v „dunajskem večernem listu“, ki jako ostro zoper Ogrske govori, češ, da oni preveč zahtevajo, in da si prva Deákova

adresa in ta niste nikakor podobni; danes se že celo tu govori, da je vse upanje, ki ga je vlada na dogovor z zdanjim ogrskim zborom stavila, zginilo in da je zdaj zedinjenje skorej nemogoče.

Solno graški zbor je že pretečeno saboto svoje delovanje končal. — Kakor se sliši, bodo vsi zbori isto storili do božiča, k večemu bosta češki in gališki še do novega leta zborovala; po novem letu bosta samo še ogrski in hrvaški zbor svoje seje nadaljevala, se ve da le pod tem pogojem, da ne bosta preveč trmaste glave, drugači se bota tudi ta dva razpustila.

Slovenske dežele.

Iz Celovca. (Kdo podira ljubi mir? Jezuiti; nevarnost.) Rado se slovenskim rodoljubom očita, da oni motijo ljubi mir, ki je stoletja bil med Nemci in Slovenci. Prošnje, ki so jih vložile slovenske občine za nemške šole, pričajo nam, kdo seje neslogo, jezo in sovraštvo med ljudi ene in iste občine. Že slišimo, kako se ljudje zavoljo teh prošelj ravšajo in kavsajo. Pa tudi čuda ni, če človek pomisli, kako so se te prošnje na noge spravile. Kako lepo se je to godilo na Žihpoljah, povedali smo že. Kako se je to godilo v Svečah, vemo iz verjetnih ust in pisem. Kako se je to godilo v Porečah, na Dholici in v Grabštajnu, bode nam gotovo kak rodoljub po pravici in resnici naznanil: lepo prosimo! — Tudi v našem mestnem odboru že strašijo jezuiti. Odbornik Ulepič je prašal v poslednji seji mestnega župana, ali je res, kar se sliši, da so jezuiti v celovški okolici neko grajščino kupili? Gosp. župan Nagel mu odgovori: „Da mu ni znana nobena postava, ktera bi prepovedovala, da si jezuiti kaj kupijo v našej državi.“ Reč je pa takole: Grof Fugger je kupil grajščino Tancenberga, njen poprejšni posestnik Maierhofer pa gradič Anabichl. Nekdo pa je g. Ulepiču, ki se menda jezuitov strašno boji, debelega medveda natvezel, da so Anabichl kupili jezuiti. — Nevarnost je na kmetih že tolika, da se ljudje že v cerkev več ne upajo. 19. decembra je bila po celej deželi velika patrola, in zagernili so samo po skednjih okoli celovškega mesta šest potepuhov. —

Iz kanalske doline. Še ni pozabljen na Trbižu strah od prejšnjega ognja, kateri je poletu 4 pohištva z drugim poslopjem in kermo vred pokončal, in že je spet večerajšni den z novo nesrečo zaznamovan. Zvečer med 6—7. uro začne goret v sredi gornjega terga zadej v nekem hlevu in kmalo so bile 3 hiše, ktere v eni verstii stojé, v ognji. Ljudje iz sosednih vasi hité gasit, pa kar ogenj že v svoji oblasti ima, tega mu ne more nihče več odvzeti. Zavoljo pomanjkanja vode gasilnice ne morejo tako delati, kakor bi imele; in zavolj tesnobe se ne morejo postaviti, kjer bi jih bilo najbolj treba. Največa sreča je bila, da je veter vlekel ravno na tisto stran, kjer ne stoji več hiš, namreč proti izhodu po cesti; na vsako drugo stran bi bil več škode napravil. Gotovo so vsi trije pogorelci zavarovani; pa vendar je škoda velika in sredi zime hišo brez strehe imeti, ni kaj dobro.

Nate še en majhen obrazek, koliko vojakov je imela Žabniška vas po letu nastanjenih. Seštel sem jih in naznanjam te-le številke.

Stanovanja je dobilo:

198	častnikov,	7933	mož,	2024	konj;
med njimi je stalo tukaj:					
22	častn.,	790	mož in	40	konj skoz 14 dni
60	„	1400	„	101	„
18	„	467	„	42	„
4	„	300	„	450	„
9	„	420	„	2	„
7	„	300	„	2	„
40	„	1171	„	350	„
26	„	1050	„	609	„

Ostali pa le po 1 den in eno noč.

Dalej je stalo na naših travnikih več od 100 vojaških vozov skoz 3 mesece; in 200 — 300 kmetijskih vozov skoz 1 teden. To je vendar precej!

Od Kokre 17. dec. Danes je bila v Kranju volitev poslanca v kranjski deželni zbor namesto izstopivšega znanega Goloba. Snidlo se je blizo 60 volilnih mož. Iz tega se vidi, da se Gorenci še zmiraj zanimavajo za deželni zbor, ker mislili smo zarad kratkega trpeža te seje bode jih celo malo prišlo. Ako nas to obilno udeleževanje veseli, vendar pa nas ne more razveseliti to, da ni bil noben odločen domoljub v deželni zbor izvoljen. Stranki ste mezili med dvema kandidatoma: g. okrajnim predstojnikom škotje-loškim Höftner, vitezom Saalfelden in strmolškim grajščakom Urbančičem. Poslednji je po celem Gorenskem znan kot eden najhujših nemškutarjev; prvi je pa neutrius generis, kakor pravijo; on ni odločen nemškutar pa tudi ne odločen narodnjak. Zmagal je prvi — toraj zopet en c. k. uradnik! Gorensko ljudstvo pod železnim žezlom uradnikov živeče še ima neskončno malo politične zavesti in kako bi je tudi dobilo? Iz uradnij gotovo ne; in politično izobraženih samostalnih rojakov, kateri bi pri volitvah „kurajžo“ imeli za narodne kandidate agitirati, jih je malo, prav malo in tako obveljajo nasveti uradnikov in županov avtonomnih občin po imenu, ker v resnici se vendar še zmirom le v uradnijah sklepa o blagorji in sreči srenj naših.

Pazite domorodci! Ročno po novem letu, morebiti že drugi dan, ko se zbornica te ali one dežele zaklene, bodo razpisane nove volitve. Zopet bodo našle ljudstvo nepriljubljeno ali pa apatično, in mi utegnemo še hujše zastopnike dobiti v deželne hiše, kakor jih sedaj imamo. Zato delajte, narodu o pravem času oznanujte možé, ki so prijatelji njegovi, jezika njegovega in napredka. V drugi šestletni dobi zborovanja bode se odločevala osoda avstrijskih narodov; blagor onim, ki so poslali svoje prijatelje v deželne zборе. Gorenci zdramite se, da sebe in naroda slovenskega spet na veke osramotili ne bote!

Iz Ljubljane 15. dec. (Delajmo že zdaj za volitve! Kako si poboljšamo svoje stanje?) Čestiti Vaš dopisnik iz Dunaja naznanil je veselo novico, da mislijo rodoljubi na Štajerskem izdati knjizico, v kateri bode na kratko lahko umevno popisano delovanje narodnih dveh poslancev v graškem deželnem zboru gg. Hermana in Razlaga. Pristavil je k temu željo naj bi se popisalo enako tudi delovanje drugih narodnih poslancev v deželnih zborskih slovenskih dežel skupaj v eni knjigi. Po moji misli je pa bolje, ako za vsako deželo, v kateri bivajo Slovenci, naredimo tako knjizico, ktera naj bode namenjena podučiti volilce iste dežele natanko o veliké važnosti volitev. Žalibože da smo tako razcepljeni in raztreseni, pa za sedaj si moremo pomagati. Take knjizice naj se potem razširjajo po vseh slovenskih krajih in naj se gleda na to, da pridejo gotovo v roke takim volilcem, katerim utegnejo koristiti. Ako se zdaj ne bodemo izdatno pomagali, vsaj kolikor je mogoče po zvitem Šmerlingovem volitnem redu, za leta bodemo zopet zdihovali pod butaro zatiranja. Vsaj kranjski Slovenci skušajmo dobiti ogromno večino narodnih poslancev, to bode našim sosednim bratom vse eno v korist, čeravno bodo vedno v manjšini in prepuščeni nepravilnim Nemcem ali Lahom. Dolgo ne bode moglo trpeti tako nepravilno stanje in tudi vlada bode morala kaj storiti za Slovence, ako noče sama sebi škodovati! Da nam Nemci ne bode nikdar pravičen, tega smo skozi in skozi preverjeni; uči nas to zgodovina, učijo nas vsakdanje skušnje, zakaj bi se tedaj zanašali na pravico tam, kjer je ni in je ne bode? Grenke so te besede, ali resnične so porok zato so nam prigodbe iz zadnjih sej štajerskega in koroškega zbora. Delajmo

tedaj že zdaj in skušimo si pomagati, kolikor je mogoče; ne nehajmo zahtevati, da se končajo že enkrat te krivice, ktere trpimo. Ako vlada sama hoče sprevideti svojo korist, mora nas uslišati! Lepo in mirno bomo živeli Slovenci na meji Nemcev, ako nam ne bode treba za vsako trohico pravice boriti se kakor zdaj. Delajmo tedaj! Zmaga mora biti slednjič pravični reči!

V Ljubljani 18. dec. A. B. (Iz deželnega zbora; pomagajmo si; volimo si prave narodne možé!) Hvala bodi Bogu, da veselega srca v zdanih tužnih okoliščinah lahko kličemo marsikterim naših poslancev: „Kratki so dnevi vašega zborovanja, hitro vam mine odločeni čas!“ Kakor je naznanil prvosednik, bodo se končali deželni zbori že 22. ali k vedemu 31. t. m. in s tem bode končana tudi prva šestletna naša ustavna — butara, ktero smo potrpežljivo nosili. Po vsem tem bode vsak sprevidel, da pravična stvar, ki je danes zopet padla v našem deželnem zboru, namreč lanski predlog zaradi ljudskih in srednjih šol, padla je vdrugič, da v tretje tem sijajnejši zmaga! Poslale ste zastopništvi ljubljanskega in kranjskega mesta peticijo do deželnega zbora, naj to stvar zopet pretresa in sklene v smislu lanske manjščine. Skozi in skozi tehtno vtemeljeni peticiji kakor tudi izvrstno sporočilo, ktero je v imenu odseka za peticije podajal poslanec g. Svetec, njegovi lastni razlogi, izvrstni Tomanov govor, v katerem je povdarjal važnost Slovenstva kot rešivnega elementa za Avstrijo nasproti sovražnemu Nemcu in Lahu — vse je bilo čisto zgubljeno nasproti stranki, ktera je zamašila svoja ušesa vsem dokazom, vsej pravici, čisti ko jasni dan. Pravica je zopet padla, padla s 17 glasovi proti 14. Nobena besedica ni se odgovorila na te tehtne razloge, edini „ne“ bil je ves odgovor! To je pač lahko in „ne“ zarenčati, to še marsikdo zadene, ali take razloge spodbiti je pa malo več ko hruške peči; zatorej tudi nobeden ni hotel poskušati. Da je marsikteri naših protivnikov z ad nji krat svoj „ne“ izgovoril v deželni dvorani, tega smo si tako gotovo svesti, kakor bi sicer obupali nad našo bodočnostjo. Šestletno trpljenje podučilo nas bode menda, kakšne može si imamo voliti pri prihodnjih volitvah za svoje zastopnike. Malo je le časa do prihodnjih volitev, ki imajo postavno biti že meseca marca pridšega leta. Zatorej ne držimo križem rok, delajmo, da dobimo prave može v deželni zbor, da nas ne prekanijo zopet protivniki; kakor si bomo zdaj postlali, tako bomo ležali šest dolgih let. Bolj obširno o tej važnej stvari prihodnjič.

Trojedina kraljevina.

Od hervauške Drave 15. dec. B. (Kaj mi počenjamo?) Zmaga naših bratov v zlatej Pragi in osnova adrese naše narodne stranke v našem zboru ste zopet povzdignile naše glave in novo upanje prešinilo je hitro ko blisk naša srca. In zares! Kdor je dobro prebral te moške in samosvestne besede in si srečo Slovanstva res k srcu žene, ta se mora veseliti, naj že potem pride, kar hoče. Ako bi bila vlada še tako zaslepljena ali slaba, pa nas izročila v svojo lastno pogubo našim protivnikom v roke, reči bomo mogli: Poštenje ostaje, pravica ni zgubljena! Resnica je, da smo Slovani preveč sangvinični, da se prehitro veselimo in radi ostanemo na pol pota, kakor hitro se nam pokaže betvica nade in upanja. Premalo merimo moči naših nasprotnikov, ki jih skrivno zbirajo in še le tačas pokažejo in rabijo, ko smo mi že zaspančkali v sladkih nadah. Ne smemo tedaj zmage slaviti, dokler je nimamo v rokah, ako ravno se vidi, da bi morala biti gotova. Veselimo se najprej le zato, da naši prvaki hodijo po pravem potu, ki so nam ga pokazali naši očetje.

Ta pot bi moral voditi k blagostanju naše ože domovine, vseh avstrijskih Slovanov, pa tudi cele cesarevine. Ves pametni narod imajo za se; kteri pa niso zanje, ti so ali zapeljani po nasprotnih rovarjih ali pa se v svojej nevednosti kar nič ne menijo o politiki. Ako to prizadevanje ne pojde srečno izpod rok, bodo krivi le nasprotniki in okoliščine, ki so večkrat močnejše od pravice in poštenja. Te naše prvake so nevedneži in nasprotniki zelo črnili in očitovali jim madjaronstvo in jim s tem veliko krivico delali. Morali pa so delati, kakor so delali, da ne zaigramo historičnih pravic, ki so enake (ako ne veče) madjarskim. Dunajskim krivim politikarjem se nismo smeli v roke dati, kam bi nas bili neki zaslepljenci zapeljali? Saj veste iz svoje lastne skušnje in povejo naj vam bratje Čehi, Dalmatinci in naši Krajišniki ali Graničarji, kaj pomenja v njihove železne roke priti. Morali smo pokazati ošabnim Madjarom in zvitim Dunajčanom, da spoštujemo čez vse pravico, da nečemo nikomu na potu biti v njegovem pravičnem prizadevanju. Šli smo v Pešto, da pokažemo dobro voljo Madjarom in Dunajčanom s trdno voljo, da postavimo temelj federalizmu na iztočnej strani, ker se ga za nemškega „bunda“ v zapadnej strani še nismo mogli nadjati. Ali naše prizadevanje nam je spodletelo na trdih in sebičnih madjarskih glavah. Nočem pisati, kaj nas je to naučilo; le nekaj povem, kar se je dogodilo, kadar je predsednik madjarskega kraljevinskega poslanstva našemu poslanstvu izrekel željo, naj bi se skorej zopet videli. Na to reče eden naših poslancev, ki je bil poprej dosti velik prijatelj Madjarom: „Mi nikada više v Peštu; ako hočete, možete vi v Zagreb doći.“ (Konec pride.)

Iz Karlova 16. decembra. — ?! — (Davki. Punt. Vlada in Udmanič. Čudeži. Književnost. Tombola.) Hrvauška politika zdi se mi res podobna velikanskemu, čvrsto pokritemu kotlu, v katerem že dolgo časa voda kipi; ko do dobrega zavre strašno bo moč vodene pare odbila pokrov in ga dalje od sebe vrgla. Potrpežljivost Hrvatov je enaka slovanске; Slovan ima pač Jobovo kožo; če ga dereš, ti še molči! Davki so že tako narasli, da revni kmet z vsemi svojimi žulji in z vso svojo celoletno muko in težavo komaj ta strašni dolg naplača. Obžalovati moramo, da včasih revnemu bajtarju vroča kri tako zavre, da se tudi nasajenih pušk in olova ali svinca ne boji. Saj mu do tacega življenja nič ni stalo! Tako so se te dni spuntali kmetje v Podgradju, ker niso mogli jim naloženega davka plačati. Žalosten prizor bil je konec nesrečnemu trenutku. Če naša vlada skorej ne bode poboljšala žalostnega stanja svojih podložnikov, bati se je res žalostnih dni. — Pa nimajo samo reveži svojih težav in križev; napravlja jih tudi našim bogatinom glasoviti razbojnik Udmanič, ktere mu ni blizo para. Sprehaja se po belem dnevu po glavnem mestu in po vseh krajih hervauške zemlje; župniki in druga gospoda so mu mnogokrat zvesti spremljevalci, ki kraj njega v enem vozu sedé pa še črhni ne smejo! Na tak način Udmanič povsod dobro shaja. Pri kmetih ima Udmanič dobro in znatno zavetje, ker novce večidel le za nje pobira. Une dni jo je nek učitelj glavnih šol čez eno uro dalje ž njim proti Zagrebu mahal; nazadnje si kot najboljša prijatelja rokó podasta in razideta. Tudi pri našej vladi je U. že dosti znan; razpisala je, kakor je znano, 1000 goldinarjev na njegovo glavo, zaukazala je vojakom za njim, še celo naš velik župan komandiral je en dan svojo vojsko, — ali vse to ni nič pomagalo: Udmanič je le ostal na Hrvauškem zdrav, vesel in hraber. To je eno čudo, ktere mu se nikakor dosti načuditi ne moremo. Drugo čudo je pa to, da vlada saborske sklepe Hrvatov popolnoma ignorira ali prezira. Iz tega se da misliti, da so Hrvatje ali nesposobni za sklepanje, ali pa da se vlada drži latinske prislovice: „Sic volo, sic

jubeo, stat pro ratione voluntas.“ Kako veselje morajo neki imeti saborski poslanci v Zagrebu, ko vidijo, da jim je vse nazaj poslano in da niso od poslednjeja zborovanja ni za mrvico dobili. Ako vlada z vsemi narodi tako dela, kakor s Hrvati, (kar pa težko verjamemo) kdo potem dvoji, da ona hodi po krivej poti, ki pelje v nesrečo? Kaj je državi bolj potrebno od zadovoljnosti posameznih narodov? Kobi Avstrija res danes ali jutri morala poginiti, — kar pa Bog obvaruj — kteri narod je v največej stiski? Ravno tisti, ki zdaj misli, da je edini v Avstriji in ktere mu Avstrija že več let pečene golobe v usta mečlje. Nemci se lahko združijo, še laglje avstrijski Slovani, — kam pa pojdejo Madjari? Morali bi res spet v azijsko puščavo nazaj! — (Konec pride.)

Naši deželni zbori.

Koroški. 11. seja od 17. dec. je bila kaj imenitna. Najpred se je brala prošnja čisto slovenske Graštajnske občine za nemški jezik v ljudske šoli. Izročila se je za to zadevo že izvoljenemu odboru. — Ko so se bile nektore manj imenitne reči obravnale, pride na versto sporočilo zastran no v mestne šole v Celovcu. Ta reč se že vleče nekaj let in daje priliko različnim mislim in govorom. Znani liberalci, ki se poganjajo za ločitev ljudske šole od cerkve, niso mogli dosti pohvaliti načerta, po ktere se bode ta nova šola uravnala. Slišalo se je, da v tem načertu ni prostora za katiheta in keršanski nauk; dalje da se ta načert posebno brani in ustavlja vsakemu vplivu cerkvene oblasti pri tej novejši šoli. Mi osnove in načerta za to novo šolo ne poznamo, le to vemo, da je šolski vodja g. Beniš iz odbora stopil in vse popustil, da so se deželne in cerkvene oblasti tej novejši šoli na vse kriplje nasproti stavljale in da je slednjič državno ministerstvo prošnja za to šolo spodbilo.

Zatorej se je mestni odbor pri deželnem zboru pritožil. In v tej seji je poslanec Gab. Jezernik v odborovem imenu sporočeval. Nasvetoval je, naj se vlada vnovič in posilno naprosi, da se ta šolska zadeva po ustavnej poti uravnjuje in dekončno določi. Ta nasvet je bil enoglasno sprejet.

Pri tej debati so se čule debele in grenke besede zoper duhovništvo, da ono v ljudskih šolah napravlja narodne homatije in dela za narodne namene, da ono ljudi namerja neumne, butaste in babjeverne obderzati; in slednjič se je mahal po konkordatu. To so pa kaj tehtne pa rahle reči; zatorej bomo o tej seji bolj obširno sporočali še le tedaj, ko nam štenografični zapisniki v roke dojdejo. To pa že zdaj očitno povemo, da mora to, da se za duhovnike ni potegnila živa duša, močno boleti celo duhovništvo.

In kako lahko bi se bila tem obrekovalcem (obrekovalci so v naših očeh, dokler svojih besed ne spričajjo) kljupa djala na njih hudobne jezike. Le beseda:

„Dokažite“ bi bila zadosti, pa še te ni bilo slišati. Dalje bi bilo ne samo le dobro in koristno, timveč neobhodno potrebno, da gospodje, ki hočejo in morejo konkordat zagovarjati in braniti, to delajo ravno tako očitno v deželnej zbornici, kakor ga grajajo in černijo njegovi nasprotniki tudi očitno pred celim svetom, da bi ljudstvo vsaj slišalo zvon na obe plati. —

Kranjski. Oni dan je prišel vladin predlog zastran plačila konjedercem na dnevnem red. To je bil res kaj imeniten (!) in sila važen predlog, ki se mu je menda pred vsem najbolj mudilo, pa še bolj imenitna je bila seja, v kterej se je ta reč obravnovala. Vlada si res mnogo reči k srcu jemlje; ali zvedela je tudi tu, kaj poslanci brez izjeme pravijo ali prav kaj ne pravijo! Tako le je bilo:

Prvosednik vpraša najpred zbornico: Ali hoče kdo kaj o „omenjenem“ predlogu govoriti? Nihče se ne oglasi. Prvosednik je nekako v zadregi pa si brž pomaga in pravi: Naj vendar zbornica pomisli, da se spodobi ono postavo v posvetovanje vzeti. Predlagam torej, naj se finančnemu odseku izroči. Ali hoče zdaj kdo besedo povzeti? (Vse je tiho). — Nato se vzdigne deželni namestnik baron Bach ter pravi: Gospoda moja, po §. 36 dež. reda se mora vladin predlog obravnavati. Koj tje v en dan ga vendar ne gre pod klop vreči! (Nihče se ne oglasi). Potem povzame spet prvosednik besedo in pravi: Gospodje, ki so za moj predlog, naj obsede. (Vsi poslanci se vzdignejo!) Nato pravi spet dež. namestnik, da se vladin predlog še bral ni. Prvosednik ga prebere in oglasi, da se zdaj obravnavanje začne. (Vse je tiho!) Nato se on še enkrat vzdigne in naznani glasovanje, rekoč: Kdor je za to postavo, naj obsedi. Ker so se pa spet vsi poslanci kakor en mož vzdignili, moral je prvosednik — hočeš nočeš — izreči, da je postava zavržena. Smeha in krohotanja ni bilo ni konca ni kraja. — No kaj takega pa res še ni nikjer bilo! Da, državni minister si je res s tem nestrohljiv spominek na Kranjskem postavil!

Iz Ljubljane. —š— V 12. seji dne 18. t. m. nam je ces. namestnik naznanil, da se morajo končati dež. zbori do 22. ali, če opravila poprej ne pusté, vsaj do 31. t. m. Vprašanje zastran hranilnice je rešeno s tem, da bode vlada se držala že danih postav, da pa ne bode predložila pravil dež. zboru. Potem pa se je vršil drama že drugokrat igran, namreč peticijski odsek je prošnji ljubljanskega in kranjskega mesta po svojem poročevalcu Svetcu s tem rešil, da je zopetlanski predlog dr. Bleiweisov zaradučnega jezika v srednjih šolah v zbor prinesel. Nasprotna stranka se je bila dogovorila nič črhniti o tej važnej stvari, čeravno jim je Svetec vse lanske ugovore tako obširno in temeljito spodbil. Iz vsega pa se je videlo, da stoji nemškutarska stranka stalno kot pečina na političnem polju, ki si ne da nič dopovedati, naj bode še tako prepričalno dokazano. Govoril je le še dr. Toman iz političnega stala, ter med gromovitim ploskanjem občinstva dokazal, da niti centralizem niti dvalizem, ampak le federalizem rešiti more Avstrijo propada. Prvosednik mu je trikrat presekal govor in protil občinstvo segnati; ko je govornik Schmerlingovo ustavo napadal, je celo pl. Wurzbach cesarja v govor spravil ter ga rabil kot ščit za svojega ljubega prijatelja — Šmerlinga. Bolj na tenko Vam poročim po štenografičnem zapisniku. Le toliko še, da Vam naznam izid glasovanja. V seji jih ni bilo: Knezoškofa, Apfatretra, Obréza (pijan narodnih idej, če v krčmi ali kavarni sedi; —) Horak (razkačen, da je izvoljen za perovodja, je pozabil važnost narodnega poduka) (Gutmann pa ni hotel glasovati in se tako izkazal starega — figamoža). Nasproti so glasovali: Auersperg, Brolih, Derbič Dežman, Gutmansthal, Jombart, Kozler, Kromer, Langer, Margeri (odbornik novomeške čitalnice), Mulej, Recher, Rudež Franc in Jožet (se oba oglasita na enkrat kot piščalki na orglah), Skedl, Zupan, Wurzbach. Za predlog so glasovali: Bleiweis, Costa, Debevec, Kapele, Klemenčič. Koren, Loker, Rozman, Zagorec, Slojsnik, Svetec, dr. Toman, dekan Toman, Zojs. Tedaj smo padli s 14 zoper 17 glasov. Če hočete brati, kako „proklete grablje“ mislijo o današnji seji, berite njegov dopis v „Neue fr. Presse“.

Goriški. V seji 12. t. m. odobrila je zbornica najprej sklepe računov zemljiško-odvezne založe za l. 1865. Potem je prišlo na vrsto sporočilo tržaškega municipija, naj mu dežela povrne stroške za oskrbljevanje porodnic in najdencev v tržaški mestni bol-

nišnici. Znašajo pa le-ti od l. 1853—1864 nič več ko 54,289 gld. 90 kr. Zbornica je ravno te misli, kakor istrijska, namreč da ne gre povračila dajati, ker je nobena postava k temu ne veže. Zatorej se ta predlog ni potrdil. — Naposled sta bila na dnevnem redu predloga poslancev Pajerja in Črnetaja. Prvi, po rodu Čeh iz Litomišlja, je namreč predložil prošnjo na vlado, naj da ustanovi pravno akademijo za učence laškega jezika, in je ta svoj nasvet podpiral s svojega stališča s točnimi dokazi gledé na enakopravnost vseh narodov in jezikov v Avstriji, kar je bilo Lahom se ve da jako po volji; drugi poslanec, g. Črne, pa je sè svojega slovanskega stališča dokazoval in izpričeval potrebo jugoslovanskega vseučilišča za učence slovanskega rodu v Primorju, Dalmaciji na Koroškem, Kranjskem, Štajerskem itd. ter zbornici živo prigovarjal, naj sklepe gledé na to silno potrebo posebno prošnjo vladi poslati, naj da pomaga napraviti omenjeno vseučilišče. Oba predloga sta se posebnemu odseku 5 poslancev izročila, da to reč dobro prevdari in v enej prihodnjih sej zboru poroča. — Ravno tako se je tudi predlog posl. Fabijani-ja, naj bi se adresa napravila posebnemu odboru izročil. — Kar se poprejšnjih dveh predlogov zastran ustanove laškega in slovanskega višega učilišča tiče, naj omenimo na kratko še to, kar je „Debatte“ o tej reči oni dan pisala. Ona pravi, da bota najbrže oba predloga po vodi splavala, češ, ker je laških učencev prav majhno število, ki bi nemškega ne znali in jim torej ni treba posebne klobasice, — od Slovanov pa molči! Se ve, ako bi bili Madjari, brez dvombe bi se hudo repenčila in potrebo dokazovala, pa tega jej ni treba, ker ga že imajo!

Ptuje dežele.

Italija. Laški časniki v enomer pišejo, da je skorej gotovo, da se bodo s papežem tako ali tako pogodili. Tudi prestolni govor kralja Emanuela v tem smislu govori.

Francoska. Še zdaj niso vojaške prenapredbe dognane. Po novem redu bode Francija še več ko 1 milijon vojakov imela. — Z rusko vlado si niso nič kaj prijazni, kakor nekteri časniki na ves glas trobijo, pa vendar mislimo, da se strune ne bodo tako brž potrgale, ker prihodnje leto je v Parizu velika razstava. — Cesarica roma res v Rim in pride že Sveti dan tje. Mali Napoleonček bode o tej priliki od papeža birman.

Turčija je na vse strani v zadregi, ker nima niti denarja niti vojakov, upornikov pa povsod dosti, da, še celó Turki sami so se jeli zoperstavljati. — Minister Beust jim neki še hoče potuho dajati in delati, kakor so predniki vsem na škodo delali!

Amerika. Johnsonovo sporočilo na kongres neki pravi, da Francozi v Mejiki ne bodo dobili ne le nobenega povračila, ampak da bodo še plačevati morali. To je prava!

Razne novice.

* Po novi vojaški nabiri, ki je neki že v načelu odobrena, štela bode naša armada v mirnih časih 850.000 mož in s prvim oklicem deželnih brambovcev skupaj 1,100.000 m., drugi oklic brambovcev za posadke pa 200.000 m. Natančneje reči pa še niso za gotovo določene. — To so tudi silno velike številke, in če ne bo tudi vsa nova sistema vredbe in službovanja menj stala, prašamo se lahko, kdo bo to silno vojsko vzdrževal?

* Konec m. novembra je bilo v našem cesarstvu za 490 milijonov in 148.458 gld. popirnataga denarja izdanega.

* „Ilirski Primorjan“ se bode zanaprej imenoval „Primorec“. Izhajal in veljal bode, kakor do zdaj.

* V našem cesarstvu je 55.370 duhovnov. Med temi so: 1 patrijarh, 4 primati, 11 viših škofov, 53 škofov, 24 posvečenih škofov, 12.863 župnikov ali fajmoštrov, 539 duhovnih profesorjev. Samostanov (kloštrov) je 720 za moške in 298 za ženske, v kterih je 5198 nun. Vse cerkveno premoženje znaša 185 milijonov 672.967 z 18 milijonov 689.713 gld. letnih dohodkov. („Il. Pr.“)

* Nova kupčijska pogodba, ki ste jo ravno kar francoska pa naša vlada sklenile, ima marsiktere polajšave n. pr. za jeklo, steklenino itd. Več povemo prihodnjič.

* Ni davno, temu, kar se je znani ljubljanski dopisnik naše „Celjovčanke“ britko pritožil, koliko da je kranjska dežela na zgubi, ker je tamošnji zbor zavolj Zrinjskijeve svečanosti moral par dni počivati. Koroški zbor je pred nekaj časom tudi moral nekaj dni počivati, pa zavolj tega, ker ni nič dela imel, ali „Celjovčanki“ je bilo vse to prav; še večje veselje pa razodeva zdaj, ko se je zbor potegnil za nektere slovanske občine, ki so v svoji kratkovidnosti in nespameti zahtevale nemške šole, — ravno kakor da bi kaj drugega boljšega in važnejšega opraviti ne imel! Zakaj se neki ni nihče za to oglašil, da naj bi tudi uradniki gledé jezika postave spolnovali, ker za tem grmom prav za prav zajec tiči in uradniki so zavolj ljudstva, ne pa ljudstvo zavolj uradnikov tukaj. Tedaj, ko bodo slov. kmetje z nemškim jezikom davke plačevali, naj se zbor za nemške šole oglesi, poprej je to neumnost, da je ni več!

* V Glodnici so bili pretečeno nedeljo trije otroci v en grob pokopani. Zgoreli so v neki bajti, kjer je stanovala njih mati beračica.

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšic		
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	
Mariboru	6	41	4	52	5	66	1	74	3	45	
Celja	6	25	5	10	3	84	2	77	3	60	
Ptujem	6	21	4	22	2	84	1	75	3	30	
Ljubljani	6	30	4	32	3	90	1	90	3	96	
Kranju	7	10	4	16	—	—	—	1	86	3	80
Novemestu	6	20	4	5	3	16	1	56	3	50	
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Celovcu (g)	6	12	4	20	3	81	1	77	—	—	
Terbižu (g)	7	82	6	—	—	—	2	63	—	—	
Varaždinu	6	74	4	32	—	—	1	85	3	30	
Zagrebu	4	10	—	—	1	48	1	75	—	—	
Sisku	5	50	—	—	—	—	1	80	—	—	

Dunajska borsa 19. decembra 1866.

5% metalike	57.90
5% nacional	66.80
1860 derž. posoj	81.25
Bankine akcije	712.—
Kreditne „	152.10
London	131.—
Novi zlati	6.23
Srebro	130.35

Loterija.

Gradec, 19. decembra:

51 39 18 77 49.

Prihodnje srečkanje je 29. decembra 1866.